

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

te Maastricht op Woensdag 1 Maart 1950.

Aanwezig de dames Willemse-Widdershoven, Zwanikken-Indemans, Schulte, Kooyman, de Kleermaeker, Hommes, Smeets, Muskens, Lahaye-de Wit, van der Mijll Dekker, Nouwen, Minis-van de Geyn, Moubis-Bolsius, Chambille, Berendschot en de heren van Rummelen, Willemse, Zwanikken, van Noorden, Bouchoms, Hack, Vaessen, Janssen, Offermans, Nulens, Giessen, Ogg, Visser, Leysen, Wassenberg, Stevens, Br. Maurentius, Otten, van Nieuwenhoven, Sondeijker, van Boven, Camps, Kruytzer, Bollen, pater van Summeren, Nijst, Brans, Wijsen, Grégoire, Jaspars, van de Gugten, Cremers, Maessen, Onstenk, Bels, Mommers, Schulte, Bingen, Beaulen en Bergholtz.

De conservator is verheugd te mogen openen met de vertoning van een mooie schenking. Van de alleroudste jaargangen van het Natuurhistorisch Maandblad zijn verschillende afleveringen reeds lang geheel uitverkocht, dit vooral ten spijt van de bibliotheken, die hun series gaarne compleet hebben. Het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden heeft nu een aantal dezer zeldzame nummers laten fotocopieëren en stond ons behalve alle negatieven ook een exemplaar af van de diverse fotocopiëën.

Voor dit loyale gebaar is onzentwege grote erkentelijkheid verschuldigd aan de directeur van het Museum, Prof. Dr H. Boschma, terwijl ook Dr Brongersma en Pater Husson in deze dankwoorden betrokken worden. Elders in dit Maandblad zal een lijst der gefotocopiëerde nummers gepubliceerd worden, zodat ook andere instituten van deze geste kunnen profiteren.

Daarna laat de conservator een opgezet exemplaar van de zilvermeeuw, *Larus argentatus argentatus* ♂ juv. zien, die in het Natuurhistorisch Maandblad, jrg. 38, 1949, p. 2, abusievelijk voor een mantelmeeuw werd gehouden. Het exemplaar is in 1948 in Nuth tegen een locomotief doodgevlagen en werd door Pastoor Nillesen opgezet.

Vervolgens deelt de conservator mede, dat er weer een mooie collectie fossielen van de St. Pietersberg, geschonken door de E.N.C.I., in het Museum gearriveerd is. De heer Marks, geol. drs uit Utrecht, die terzake deskundig is, heeft gedurende enkele weken met assistentie van de heer Gytjenbeek, voor ons verzameld.

Met een woord van hartelijke dank aan bovengenoemde heren en de heer Mooser, directeur van de E.N.C.I. besluit de conservator zijn mededeling.

De heer Bels heeft enige zaden van *Ricinus communis* meegebracht om de frappante gelijkheid dezer bonen te demonstreren met de teek *Ixodes ricinus*, waarvan in het Natuurhistorisch Maandblad van deze jaargang op pag. 4 sprake was.

De heer Bels vraagt vervolgens aandacht voor het volgende :

In Kosmos, Januari 1950, S. 40—43, beschrijft de bekende Duitse vleermuizenspecialist Dr M. Eisentraut een *Myotis myotis* (vale vleermuis), die hij 11 jaar achterein in een grot in de buurt van Berlijn geringd heeft. Daaruit trekt Eisentraut de conclusie dat het dier dus minstens 12 jaar oud is. Inmiddels heeft spreker juist dezer dagen een terugmelding gekregen, eveneens van een *Myotis myotis*, die op 1 Maart 1938 in een grot van de St. Pietersberg voor het eerst geringd is. Op 18 Febr. 1950 werd het beestje weer op dezelfde plek signaleerd. We mogen rustig aannemen, dat deze *Myotis* reeds 13 jaar of ouder is! De voorzitter feliciteert de heer Bels met dit heugelijk record!

De heer van Nieuwenhoven brengt verslag uit over een vergadering die door de Contactcommissie voor Natuur en Landschapsverzorging belegd is op 14 Januari 1950 te Amsterdam, en waar de stichting „Het Natuurfonds” in het leven is geroepen. De idee, tot vorming van dit fonds is gedeeltelijk voortgesproten uit de kringen van bos-brandweer. Hier heeft men chronisch met een tekort aan geld te kampen. En het was Jhr van Berestyn, die hiervoor graag „brandcenten” zou vragen aan alle cigarettorokers. Van de andere kant maakte men zich bij de A.N.W.B. hoe langer hoe meer bezorgd over de kwestie, waar recreatie-ruimte voor de natuurliefhebbers gevonden kan worden, nu steeds meer eigenaren hun landgoederen moeten sluiten ter voorkoming van ontluistering door vandalisme.

Omdat natuurschoon voor iedereen te genieten valt, moet de zorg ervoor aan iedereen worden opgedragen! Het Natuurfonds wil dan ook op de eerste plaats de opvoeding stimuleren in de geest van het Amerikaanse „do not touch”, ook wil dit fonds elke actie in deze richting financieel steunen en in de kosten van het herstel

van natuurschoon, waar dit, ondanks alle actie, toch schade leed, bijdragen. Daarvoor moet geld verzameld worden. Zo wil men van iedere natuurgenieter een kleine bijdrage vragen b.v. in de vorm van een zegeltje op elke wandelkaart of kampeerkaart.

Er is een raad van toezicht op het fonds, die voorstellen doet en beslissingen neemt over de besteding van het geld van het fonds. Spreker is in deze raad benoemd op voorstel van het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap.

De voorzitter brengt een verzoek over van Prof. van Koenigswald uit Utrecht, die voor de studie van de muizenfauna gaarne uileballen zal ontvangen; daar een dergelijk verzoek reeds eerder is binnengekomen van Pater Husson uit Leiden, stelt de voorzitter voor, het materiaal naar het museum in Maastricht te sturen, alwaar het over beide adressen verdeeld zal worden. Spr. verzoekt dringend nauwkeurige etikettering.

Kapelaan Camps heeft een stuk boom laten doorzagen, waarin een grote bonte specht zijn nest had uitgehakt. Het nest was ontijdig verlaten, daar er door een spleet in de oude boom steeds water naar binnen sijpelde.

Dan wordt eindelijk het woord gegeven aan de heer van Boven, die ons de primeur geeft van het verslag zijner reis naar de Belgische Congo; dit onderwerp had vele leden naar de vergadering gelokt, waarvan wel niemand spijt zal hebben gehad! Het ligt in de bedoeling van de heer van Boven om over enige maanden, zodra het verzamelde materiaal bewerkt zal zijn, voor onze vergadering een meer gedetailleerde causerie over de biologie van de trekmiëren te komen houden, met vertoning van projectie. Met deze belofte in het vooruitzicht dankt de voorzitter de spreker en wenst hem veel succes bij het verdere onderzoek en eindigt met een „tot weerziens”.

te Heerlen op Woensdag 8 Maart 1950.

Aanwezig de dames: Bour, Sterken, Zopp, Janssen, van Blom, Jongmans en de heren Coonen, van Loo, Willemse, Br. Arnoud, Dijkstra, Mientjes, Offermans, van Velsen, van der Kruk, Swanink, Adams, van Rummelen en Dormans.

De heer van Loo deelt mede, dat hij op 7 Maart j.l. reeds een houtbij waargenomen heeft op Erica. De heer Dijkstra vertelt aan de hand van een artikel uit het Tijdschrift der Nederlandse Heidemij een en ander over de levens-

wijze en de woongelegenheid enz. van de muskus- of bisamrat.

Daarna beantwoordt de heer van Rummelen een op de vorige vergadering gestelde vraag van de heer Mientjes, op welke gronden Prof. Nieuwenkamp in een publicatie kon spreken over een scheidingslaag in de aardkorst op een diepte van 2900 km.

Tot slot geeft de heer Dijkstra een beschouwing over het voorkomen van fasciatie's bij sommige planten en over deszelfs oorzaken. Spr. had de gelegenheid om de wetten van Mendel bij dit onderwerp te betrekken, met als voorbeeld de onderzoekingen aan klaver.

te Maastricht, op Woensdag 5 April 1950.

Aanwezig de dames: Maréchal, Minis-van de Geyn, Bels-Koning, Kooyman, Nouwen, Berendschot, Hoessels, van der Mijll Dekker, Muskens, Schulte en de heren: van Rummelen, Maréchal, Mommers, Otten, Stevens, Leysen, Storcken, Giesen, Janssen, Vaasen, Poot, Jaspars, van de Ven, Wijsen, Bouchoms, Broeder Arnoud, Sondijker, Pater Verstegen, Minis, Willemse, Maessen, Onstenk, Brongersma, Husson, Roosdorp, Grégoire, Nijst, van Sonderen, Pater van Summeren, van Noorden, Berg-holtz, Bels, Schulte, Conradi.

Na een welkomstwoord van de Voorzitter tot de heer en mevrouw Maréchal en de Leidse gasten, wordt het woord gegeven aan Dr. Maréchal uit Luik voor het houden van zijn voordracht, getiteld:

„Quelques insectes au travail”.

Cette causerie avait trait à la biologie (nidification, éthologie, reproduction) d'un certain nombre d'insectes rares (surtout Hyménoptères) vivant presque tous à la Montagne St. Pierre, en Belgique. Parmi les Lépidoptères, le conférencier a notamment cité *Thyris fenestrella*, *Toxocampa pastinum*, *Trochilium apiforme* et d'autres *Sesiidae*, enfin les *Orgyia* et le fameux *Cochliotheca crenulella* Brd., race parthénogénétique *helix* v. Sieb. A propos des *Orgyia*, de *Cochliotheca* et d'autres Papillons, M. Maréchal a développé la question de deux aspects de la parthénogenèse la parth. facultative et la parth. géographique. Après avoir fait l'historique de cette question, il a exposé la biologie générale des „*Psyche helix*” de la Montagne St. Pierre.

Le Fourmi-lion (mierenleeuw) qui s'y trouve également (quoique très localisé), et le Philan-

the-apivore (bijenwolf) qui a causé des pertes sérieuses, certaines années, aux apiculteurs de la Vallée du Geer, ont également été passés en revue, ainsi que les méthodes de lutte aptes à protéger les ruchers contre cet ennemi, occasionnellement redoutable.

Enfin, le conférencier nous a présenté l'écologie et le genre de vie de diverses Guêpes et Abeilles sauvages (*Polistes*, *Odynerus*, *Eumenes*; *Megachile*, *Osmia*, *Anthidium*), et a évoqué quelques-uns des problèmes, si intéressants, que soulève l'éthologie de ces industrieux insectes.

Pour illustrer son sujet, M. Maréchal a fait circuler trois cartons (ayant figuré à l'Exposition des Réserves Naturelles de la Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon, à Anvers), où les auditeurs ont pu voir toute une série de pièces très rares, particulièrement des nidifications qu'il est exceptionnel de rencontrer dans une collection.

M. le Prof. Maréchal a mis plusieurs fois l'accent sur le fait que ces multiples raretés proviennent de la Montagne St. Pierre, région remarquable entre toutes par ses trésors botaniques et entomologiques, et a revendiqué une fois de plus, au nom des naturalistes, tant de Belgique que de Hollande, la protection officielle définitive de ce „monument naturel” sans pareil, protection pour laquelle il lutte sans arrêt depuis plus de dix ans déjà.

De Voorzitter dankt de spreker voor de instructieve voordracht hetgeen door de vele aanwezigen nog eens met een hartelijk applaus wordt bekrachtigd.

Tegen half acht werd de avond besloten.

te Heerlen, op Woensdag 12 April 1950.

Aanwezig de heren van Rummelen, Willemse, Mientjes, Rentrop, van Velsen, Starmans, van Loo en Warrink.

Dokter Willemse laat een mooie vangst circuleren, n.l. *Laphria flava* L., gevonden te Schaesberg. In het eerstvolgend maandblad zal hij aan de biologie van deze zeldzame roofvlieg een artikelje wijden.

Verder vermeldt hij als vindplaats van de vinpootsalamander (*Triton palmatus*) het moeras, gelegen tussen het kasteel Schaesberg en de Caumerbeek te Heerlen. Als vindplaats van de

boomkikvors werd hem opgegeven het z.g. Lammersbosje, dat op de grens van de Brunssumerheide en het cultuurland van de gemeente Ubach over Worms ligt.

De heer van Loo nam op 13 Maart in de Caumerbeeklaan te Heerlen in een 6 m hoge blauwspaar een broedende houtduif waar: normale broedtijd is Juni—Juli. Daar de boom aan de zaag is ten offer gevallen, is er van 't broedsel niets terecht gekomen.

VERSLAG ENTOMOLOGENBIJEENKOMST

OP DONDERDAG 30 MAART 1950.

Aanwezig de heren: Kruytzer, Maessen, Hendrix, Delnoye, Kammerer, Br. Arnoud, Pater Munsters en Pater Janssen.

Bij afwezigheid van de heer Rijk, die door ziekte verhinderd is, opent de heer Kruytzer de vergadering en spreekt de wens uit, dat de heer Rijk weer spoedig in ons midden moge zijn.

Br. Arnoud heeft 2 exemplaren van *Ephemerula vulgata* L. meegebracht, een eendagsvlieg. Dit insect vervelt 12 keer, voordat het volwassen is, en het merkwaardige is, dat het na de elfde vervelling reeds gevleugeld is. De vleugels zijn wel nog iets donkerder dan bij het volwassen dier. De bijtende mondwerktuigen zijn in dit voorlaatste stadium nog ten dele aanwezig. Br. Arnoud geeft ook nog enige bijzonderheden over het evenwichtsorgaan het z.g. „Palmen's orgaan”.

Daarna spreekt Pater Munsters over *Colias alfacariensis* Ribbe.

In de voorjaarsvergadering van 1949 is reeds gewezen op de artikelen van Berger en Fontaine in *Lambillionea* van 1947 en 1948, waarin werd vastgesteld, dat onder de naam *Colias hyale* L een dubbel species schuilt. Een tot nu toe als lokaal ras der Ardennen beschouwde *hyale*, bleek een nieuwe soort te zijn, dat over een ruim verspreidingsgebied met de eigenlijke *hyale* samen voorkomt en toch morphologisch en biologisch daarvan onderscheiden is. Voorlopig heeft men aan deze nieuwe species krachtens het beginsel der prioriteit de naam *alfacariensis* Ribbe gegeven, wijl deze vorm door Ribbe in 1905 voor het eerst beschreven is van de Sierra de Alfacar in Spanje. Het is een bergvorm, die iets bleker is dan die van